

2025-09-09 81472/2023

Behörighet och statsbidrag
mia.eklof@socialstyrelsen.se
Mia Eklöf

Socialdepartementet

Redovisning av 2024 års statsbidrag för verksamhet i regionala cancercentrum S2023/03257 (delvis)

Sammanfattning

Socialstyrelsen har sedan 2019 haft i uppdrag att fördela statsbidrag för fortsatt arbete med regionala cancercentrum (RCC). Syftet med statsbidraget är att genom RCC öka vårdkvalitet, förbättra vårdresultaten och använda hälso- och sjukvårdens resurser mer effektivt. Socialstyrelsen har under 2024 betalat ut 22 250 000 miljoner kronor vardera till sex regionala cancercentrum. Totalt uppgår utbetalt belopp till 133,5 miljoner kronor.

Bidragsmottagarna redovisar att de har använt hela statsbidraget under 2024, och inga medel ska återbetalas. Lönekostnaderna fortsätter att vara den största kostnadsposten. Cancercentrumen har i hög eller ganska hög utsträckning arbetat inom alla de tio prioriterade målområden som regleras i 4§ i förordning 2019:7. Cancercentrumen har framförallt arbetat inom områdena *Ett mer effektivt arbete med att förebygga cancer och upptäcka cancer tidigt* och *Bättre rehabilitering, uppföljning och palliativ vård*.

Samtliga cancercentrum bedömer att de i hög eller ganska hög utsträckning har bedrivit arbetet under 2024 enligt plan och uppnått förväntade resultat. Socialstyrelsen har följt upp och granskat bidragsmottagarnas användning av statsbidraget. Myndigheten bedömer att mottagarna har använt medlen i enlighet med statsbidragets villkor och att statsbidraget har bidragit till att öka vårdkvaliteten, förbättra vårdresultaten och använda hälso- och sjukvårdens resurser effektivt.

Bakgrund

Socialstyrelsen har sedan 2019 fördelat, administrerat och följt upp medel enligt förordningen (2019:7) om statsbidrag för verksamhet i regionala cancercentrum (RCC)¹. Myndigheten hade i uppdrag att fördela och betala ut 133,5 miljoner kronor för fortsatt arbete med RCC under 2024, i enlighet med den nämnda förordningen och regleringsbrevet för budgetår 2024. De regionala cancercentrumen tilldelas även andra statliga medel som inte ingår i Socialstyrelsens uppdrag att följa upp.

Syftet med det aktuella statsbidraget är att i tio målområden främja regionernas arbete i de regionala cancercentrumen med att öka vårdkvalitet och förbättra vårdresultaten samt att använda hälso- och sjukvårdens resurser mer effektivt. Medlen fördelas lika mellan de sex regionala cancercentrumen.

Enligt förordningen ska Socialstyrelsen senast den 30 september varje år lämna en samlad redovisning till regeringen av de bidrag som har lämnats enligt förordningen under föregående år. Redovisningen ska innehålla uppgifter om vilka RCC som har fått bidrag och vad bidraget har använts till. Socialstyrelsen har också enligt förordningen i uppgift att vartannat år redovisa en analys av verksamheten vid cancercentrumen samt lämna förslag om hur verksamheten kan utvecklas. Socialstyrelsens analys redovisas i en separat rapport i september 2025². Redovisningen kring statsbidragets användning år 2024 har även den getts ett särskilt fokus på redovisning av cancervård för barn och unga.

Socialstyrelsen fördelade 133,5 miljoner

Socialstyrelsen hade i uppdrag att fördela 133,5 miljoner kronor för fortsatt arbete med de regionala cancercentrumen under 2024. Ansökan utlystes i januari och samtliga regionala cancercentrum inkom med en ansökan. Medlen fördelades lika mellan de sex cancercentrumen. Beslut om fördelning fattades den 21 mars 2024.

Underlag till redovisningen

Mottagarna av statsbidraget är skyldiga att återrapporera hur de har använt medlen vid den tidpunkt som myndigheten anger. I januari 2025 skickade Socialstyrelsen ett webbaserat formulär för återrapporering till mottagarna. Samtliga regionala cancercentrum hade i februari återrapporerat till

¹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20197-om-statsbidrag-for-verksamhet_sfs-2019-7

² Denna gång är uppföljningen fokuserad på att följa upp de utvecklingsförslag som Socialstyrelsen gav i 2023 års analys, samt det målområde som gäller en stärkt cancervård för barn och unga.

Socialstyrelsen. Det är organisationernas återrapporter som bildar underlag till denna redovisning.

Resultat av 2024 års uppföljning

Samtliga bidragsmottagare har använt hela sitt statsbidrag, se tabell 1. Statsbidraget har i huvudsak finansierat lönekostnader (64 procent) och köp av tjänster, material och hyrd utrustning (30 procent), se bilaga 1, tabell 3. Jämfört med 2024 har lönekostnaderna minskat medan köp av tjänster har ökat.

Tabell 1. Fördelning och förbrukning av Regionala cancercentrums verksamhet under 2024

Mottagare	Beviljade medel (kr)	Andel förbrukade medel (%)
Norra sjukvårdsregionförbundet ³	22 250 000	100
Region Skåne	22 250 000	100
Region Stockholm	22 250 000	100
Region Uppsala (nav för RCC Mellansverige)	22 250 000	100
Region Östergötland (nav för RCC Sydöst)	22 250 000	100
Västra Götalandsregionen	22 250 000	100
Summa	133 500 000	100

Källa: Mottagarnas återrapportering till Socialstyrelsen 2024

Enligt förordningen ska de regionala cancercentrumen redogöra för verksamheten inom tio prioriterade målområden som beskriver hur vårdkvaliteten har främjats och bidragit till förbättrade vårdresultat samt effektiv resursanvändning i hälso- och sjukvården under 2024. Mottagarna har själva tagit ställning till hur de bedömer att den egna verksamheten har bedrivits, enligt en femgradig skala där 1 står för låg utsträckning och 5 för hög utsträckning. Tabell 5 i bilaga 2 visar de regionala cancercentrums verksamhetsinriktning under 2024.

De flesta cancercentrum har arbetat i hög eller ganska hög utsträckning med de flesta prioriterade målområdena, framförallt med *Ett mer effektivt arbete med att förebygga cancer* och *Goda metoder för att samla och sprida fördjupad patientinformation om cancer*. Det målområde som cancercentrumen har arbetat i lägst utsträckning med är som 2024 *Bättre förutsättningar för klinisk cancerforskning och innovation*.

³ Samverkansorgan för Region Jämtland/Härjedalen, Region Norrbotten, Region Västerbotten och Region Västernorrland

Ett mer effektivt arbete med att förebygga cancer och upptäcka cancer tidigt

Samtliga regionala cancercentrum har arbetat i hög eller ganska hög utsträckning med målområdet *mer effektivt arbete för att förebygga och upptäcka cancer tidigt*. De flesta cancercentrum har med hjälp av statsbidraget finansierat projekt- eller processledare som driver utvecklingsarbetet. Cancercentrumen har haft fokus på fortsatt arbete för ökad screening samt hälsoinformatörer kring HPV-vaccin. Nationella arbetsgruppen för tidig upptäckt, där samtliga RCC ingår, har arbetat med tidigt upptäckt ur ett primärvårdsperspektiv.

Bättre rehabilitering, uppföljning och palliativ vård

Samtliga regionala cancercentrum har som under 2023 haft verksamhet inom rehabilitering, uppföljning och palliativ vård. Den sjukvårdsregionala arbetsgruppen har fokuserat på att implementera det nya nationella vårdprogrammet från oktober 2023, i enlighet med Socialstyrelsens rapport "Fortsatt utveckling av cancerrehabiliteringen".

Mer sammanhållna vårdprocesser där endast medicinskt motiverande väntetider förekommer

De flesta cancercentrum rapporterar att de i hög grad arbetat med målområdet mer sammanhållna vårdprocesser. Automatöverföring av Standardiserade vårdförlopp-data från journalsystem till plattform har breddats och omfattar de större vårdgivare som avslutar SVF med behandling.

En mer välfungerande kompetensförsörjning

De regionala cancercentrumen säger i sin självskattning att de bidrar till en välfungerande kompetensförsörjning genom att tillhandahålla en stor mängd utbildningstillfällen inom områden som exempelvis bemötande, palliativ vård samt diagnosspecifik diagnostik, behandling och rehabilitering. Detta omfattar både fysiska föreläsningar, deltagande i konferenser och digitala föreläsningar.

En mer effektiv kunskapsstyrning

De regionala cancercentrumen har ett huvuduppdrag inom kunskapsstyrningen av cancervården och utvecklingsarbete sker inom

samtliga områden inom kunskapsstyrningen: Register, Vårdprogram, Vårdprocesser, SVF, Kontaktsjuksköterska och Min vårdplan, Rehabilitering, palliativ vård, Individuell patientöversikt, Regimbiblioteket och Cancerläkemedel. IT-utvecklarna vid RCC har under 2024 arbetat med den tekniska förvaltningen av kvalitetsregister och nationella komponenter inom cancerområdet.

Goda metoder för att samla och sprida fördjupad patientinformation om cancer

Under 2024 gör de regionala cancercentrumen bedömningen att de framgångsrikt fortsatt sitt arbete med *Min vårdplan*.

En mer effektiv och ändamålsenlig ledning och styrning av cancervården

De regionala cancercentrumen har under 2024 arbetat utifrån uppsatta mål inom *Nationellt programområde Cancersjukdomar*. Samtliga regionala cancercentrum har under året samverkat på olika sätt med ledningsfunktionerna för vårdgivarna inom cancerområdet.

En stärkt ställning för cancerpatienter och ett förbättrat stöd till närstående

De regionala cancercentrumen rapporterar att arbete i patient- och närståenderåd fungerar väl. Endast tre av centrumen anger att de arbetat i hög eller ganska hög grad med målområdet.

Bättre förutsättningar för klinisk cancerforskning och innovation

De regionala cancercentrumen bidrar med metodstöd och ekonomiskt stöd till forskningsprojekt, bland annat till kliniska forskningsskolan.

En stärkt cancervård för barn och unga

RCC Norr har finansierat en sjukvårdsregional processledare för barnonkologi. Processledaren är verksam som barnonkolog på Norrlands universitetssjukhus, där primär diagnostik, val av behandlingsstrategi och uppstart av behandling sker för alla barn som insjuknar. I den sjukvårdsregionala processarbetsgruppen ingår representanter från hela sjukvårdsregionen. Man har arbetat för att etablera ett virtuellt Pediatriskt palliativt kompetenscentrum i norr (PPKC). PPKC är ett nätverk av kompetenser som ska stödja en jämlik palliativ vård av barn i hela norra

sjukvårdsregionen, oavsett diagnos, bostadsort och vårdform. PPKC invigdes i februari 2025. RCC Norr har fortsatt arbetet med att utveckla Min vårdplan för barn samt utveckla rutiner för en systematisk kuratorsuppföljning för unga (18–30 år) i hela sjukvårdsregionen efter avslutad cancerbehandling och att sprida kunskap om funktionen i sjukvårdsregionen. Samarbete har inletts med uppföljningsmottagningen för personer som haft cancer som barn.

RCC Syd har finansierat Regional patientprocessledare RPPL för barncancer, RPPL för långtidsuppföljning efter barncancer, RPPL för palliativ vård av barn och RPPL cancerrehab barn. Två utbildningsdagar med fokus på barn i palliativ vård genomfördes under hösten 2024. RCC Syd har samordnat utvecklingen av det första nationella vårdprogrammet för cancerrehab barn och unga som publicerades under våren 2024. I samband med publiceringen genomfördes ett nationellt webinarium. Under hösten har RCC Syd inlett en sjukvårdsregional GAP-analys som syftar till att identifiera de behov som finns i regionerna för att kunna implementera vårdprogrammet. RCC Syd har även samordnat revideringen av nationellt vårdprogram för långtidsuppföljning efter barncancer. RCC Syd har under året samarbetat med representanter för Ung Cancer som bl a medverkat på "En dag för teamet" som vänder sig till medarbetare i cancervården.

I RCC Stockholm Gotland har arbetet i expertgruppen för barncancer fortgått både lokalt och regionalt med förbättringsarbeten inom barncancervården. Gruppen, som även samverkar nationellt, ansvarar för över 100 insatser som stärker och utvecklar barncancervården. Insatserna har strukturerats inom fyra områden; Kompetensutveckling, Tvärprofessionella samarbeten, Organisation-system-struktur samt Nya resurser och roller. Det pågående arbetet har lyfts i nyhetsartiklar under året, till exempel arbetet med läkemedelskostnader vid barncancer som minskar svinn och förbättrar användningen, stärkt psykosocialt stöd vid barncancer samt en artikelserie om nya initiativ. En regional processledare för barncancerrehabilitering har tillsatts och ett projekt med transitions-sjuksköterska från barn till vuxenvård har startat. Dessa är en del av RCC processledarteam för barncancer och samverkar bland annat med processledare för cancerrehabilitering (vuxen) för att ta lärdomar och stärka strukturerna. Inom projektet MinKOD har de första modulerna i en digital utbildning om unga vuxna cancerpatienter slutförts under 2024 och kommer testas under våren 2025. Utbildningen vänder sig till vårdpersonal.

RCC Mellansverige leder Barncancersatsningen (BCS) med målet att förbättra barncancervården. Ett avslutat projekt är, "Virtuella kliniken," som syftade till att erbjuda behandlingar närmare patienternas hemregioner för att undvika akuta flyttar och avlasta vårdresurser mellan regionerna. Ett annat projekt fokuserade på specialpedagogiska insatser för barn som haft cancer, där en processbeskrivning utvecklats för bättre samordning mellan

vårdpersonal och skola. Under året har även Palliativa förbättringsprojekt pågått i samtliga deltagande regioner med målet att öka efterlevnaden av vårdprogrammet för palliativ vård av barn, med positiva resultat och önskemål om fortsättning. Projekt för implementering av vårdprogrammet för cancerrehabilitering för barn och ungdomar har också genomförts, med en gapanalys som grund för prioriterade insatser. Andra projekt under 2024 har inkluderat inköp av infusionspumpar med västar för ökad rörlighet, samt mindre projekt som träningsredskap och inredning av lekterapirum. Barncancersatsningen fortsätter att göra betydande framsteg inom barncancervården.

I RCC Sydöst har det skett fortsatt utveckling av kontaktsjuksköterskerollen och nätverket samt implementering av vårdprogrammet för cancerrehabilitering av barn. Min vårdplan leukemi fortsätter utvecklas och en ny vårdplan gällande alla diagnoser är under utarbetande. Region Östergötland har varslat paramedicinska gruppen vilket har påverkat verksamheten. Arbetet har inriktats på att säkerställa kvalitén och möta patienter med störst behov. Strukturen för arbetet med den paramedicinska gruppen och deras involvering i de olika uppföljningarna har setts över. Genomic Medicine Sweden⁴-projektet fokuserar nu på att korta ledtider. RCC Sydöst bedriver forskning inriktad på registerstudier vid långtidsuppföljning av barncancer och livskvalitet efter onkologisk behandling i barndomen. Man verkar också för att vara ett kunskapscentrum för patient, närstående, olika vårdinstanser samt andra aktörer, till ex. Försäkringskassan

Ordförandeskapet i Nationella arbetsgruppen barncancer (NAG) och i det Regionala processledarnätverket barncancer har innehaft av företrädare från RCC väst. Med utgångspunkt i den nationella handlingsplanen ”Utvecklingsområden inom barncancervården 2023–2025” har den regionala processgruppen för barncancer i nära samarbete med Barncancercentrum innan årsskiftet 2023/2024 arbetat fram en ny regional handlingsplan. Exempel på utvecklingsområden var transition mellan barn- och vuxensjukvård, palliativ vård av barn, psykosocialt stöd samt insatser för kompetensutveckling. Arbetet med det nationella kvalitetsregistret för Barncancer har fortsatt. RCC väst har deltagit i gemensamt nationellt arbete för att inkludera omvårdnadsvariabler i Barncancerregistret. Samarbetet med Ung Cancer för en stärkt ställning av cancervården för unga vuxna har fortsatt. Särskild uppmärksamhet har riktats till ett identifierat behov av psykosocialt stöd och det gap som ofta uppstår mellan livet på sjukhuset och livet utanför.

⁴ Socialstyrelsen har haft regeringens uppdrag att under 2024 betala ut och följa upp statsbidrag för piloter inom precisionsmedicin/medel till Genomic Medicine Sweden, 49 500 000 kr, dnr, 21763/2024.

Resultatkommentarer

Mot bakgrund av målområdena i förordningen ombads regionerna att ta ställning till hur de bedömer att den egna verksamheten bedrivits enligt en femgradig skala där siffran 1 står för låg utsträckning och 5 för hög utsträckning. Av tabell 2 framgår att samtliga regionala cancercentrum anser att de bedrivit sitt arbete enligt plan i ansökan, har uppnått förväntade resultat och uppfyllt statsbidragets syfte. Begränsande faktorer har enligt de regionala cancercentrumen framför allt varit brist på personal med rätt kompetens.

Tabell 2. Självskattning av genomförd verksamhet

Verksamhet finansierad av statsbidraget har ...	Antal organisationer som svarat 4 eller 5 på den femgradiga skalan (N=6)
... bedrivits enligt plan	6
... uppnått förväntade resultat	6
... hjälpt till att öka vårdkvaliteten och förbättra vårdresultaten samt att använda hälso- och sjukvårdens resurser mer effektivt	6

Källa: Mottagarnas återrapportering till Socialstyrelsen 2024

Mottagarna är nöjda med bidraget

I återrapporteringsformuläret ombads mottagarna ge förslag på hur statsbidraget skulle kunna fungera bättre. De regionala cancercentrumen rapporterar att statsbidraget är en förutsättning för att de ska kunna verka inom samtliga områden som ingår i den nationella cancerstrategin och regeringens långsiktiga inriktning för cancervården. Variationen i summa över år för statsbidraget förvånar. Likt föregående år framför de regionala cancercentrumen önskemål om att kunna föra över en del av statsbidraget över årsskiftet, för att få en ökad flexibilitet i sin planering.

Socialstyrelsens kommentarer

Socialstyrelsen har följt upp och granskat bidragsmottagarnas användning av statsbidraget. Myndigheten bedömer att mottagarna har använt medlen i enlighet med statsbidragets villkor och att statsbidraget har bidragit till att öka vårdkvaliteten, förbättra vårdresultaten och använda hälso- och sjukvårdens resurser effektivt. Socialstyrelsens bedömning baseras på att

- Samtliga medel har förbrukats och Socialstyrelsen har inte behövt inleda något återkravsärende på grund av felaktig användning.

- En majoritet av landets sex RCC rapporterar att de i hög eller ganska utsträckning arbetat med 9 av 10 målområden som prioriteras i bidragets förordning.
- Samtliga cancercentrum uppger att de i hög eller ganska hög utsträckning bedrivit arbete enligt plan i ansökan, har uppnått förväntade resultat samt uppfyllt statsbidragets syfte.

De aktiviteter som omnämns följer väl eller mycket väl centrumens ansökan, statsbidragets syfte och prioriterade områden. Ett genomgående tema hos flera mottagares rapportering är det förebyggande arbetet.

Socialstyrelsen ska redovisa hur myndighetens verksamhet bidrar till genomförandet av Agenda 2030. Uppdraget att fördela och följa upp statsbidraget för fortsatt verksamhet i regionala cancercentrum har koppling till mål 3.8 Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar. Socialstyrelsen bedömer även att statsbidraget beaktar barnrättsperspektivet. RCC har som uppgift att stödja cancervården i sjukvårdsregionerna i att beakta barnets behov och rättigheter som patienter, genom exempelvis systemet med kontaktsjuksköterskor.

Bilaga 1: Sammanställning av användningen av statsbidraget

Tabell 3. Mottagarnas ekonomiska redovisning (kostnadsposter)

Kostnadsposter som andel av mottagarnas bidrag.

Mottagare	Löne-kostnader (%)	Köp av tjänster, material, hyrd utrustning (%)	Lokal-hyra (%)	Resor, kost och logi (%)	Tryck-saker (%)	Annonsering och marknads-föring (%)	Admini-stration (%)	Utrust-ning (%)	Oförbrukade medel (%)
Region Skåne	91	6	0	1	0	1	0	0	0
Västra Götalandsregionen	14	84	0	1	0	0	0	0	0
Region Östergötland	98	2	0	1	0	0	0	0	0
Region Stockholm	72	18	0	6	2	2	0	2	0
Norra sjukvårdsregion-förbundet	78	3	1	9	0	1	0	9	0
Region Uppsala	31	64	3	1	0	0	0	0	0
Totalt (% fördelning)	64	30	1	10	0,5	1	0	2	0

Källa: Mottagarnas åiterrapportering till Socialstyrelsen 2024

Tabell 4. Statsbidragets utveckling före 2024

Bidragsår	Bidrag att fördela (kr)	Beviljat belopp per RCC	Använt belopp (%)	Antal mottagare
2019	48 000 000	8 000 000	100	6
2020	48 000 000	8 000 000	98	6
2021	78 000 000	13 000 000	100	6
2022	73 500 000	12 250 000	100	6
2023	73 500 000	12 250 000	100	6

Källa: Mottagarnas åiterrapportering till Socialstyrelsen 2019-2023

Bilaga 2: Övriga tabeller

Tabell 5. Regionala cancercentrums aktiviteter inom olika målområden

Målområde enligt 4§ i förordning 2019:7	2023 Antal organisationer som svarat 4 eller 5* (N=6)	2024 Antal organisationer som svarat 4 eller 5* (N=6)
Ett mer effektivt arbete med att förebygga cancer och upptäcka cancer tidigt	6	6
Bättre rehabilitering, uppföljning och palliativ vård	6	6
Mer sammanhållna vårdprocesser där endast medicinskt motiverande väntetider förekommer	5	5
En mer välfungerande kompetensförsörjning	5	5
En mer effektiv kunskapsstyrning	4	5
Goda metoder för att samla och sprida fördjupad patientinformation om cancer	6	6
En mer effektiv och ändamålsenlig ledning och styrning av cancervården	4	4
En stärkt ställning för cancerpatienter och ett förbättrat stöd till närstående	5	5
Bättre förutsättningar för klinisk cancerforskning och innovation	3	3
En stärkt cancervård för barn och unga	5	5

Källa: Mottagarnas återsrapportering till Socialstyrelsen 2023 respektive 2024.

*På en femgradig skala.